Gemeente
Geertruidenberg

Voorwoord

Gemeente Geertruidenberg

Voor u ligt de begroting 2027. De begroting is in 2027 structureel en reëel sluitend. Dat konden we niet realiseren zonder de inzet van de vrije algemene reserve. In het meerjarenperspectief schrijven we negatieve cijfers.

Onze gemeente staat voor een periode waarin veel samenkomt. Woningbouw, energietransitie, infrastructuur, dijkversterking, verduurzaming, regionale opgaven en landelijke verwachtingen leggen een grote druk op onze gemeente. De ruimtelijke druk is hoog en daardoor staat ook de leefbaarheid onder druk. De komende bestuursperiode brengen wij groei en leefbaarheid in balans. Samen met onze inwoners, bedrijven, het bestuur, de ambtelijke organisatie en regionale partners willen wij toewerken naar dit evenwicht.

Als college brengen we eerst orde op zaken. We willen rust brengen in onze financiële positie. Dat zal ook betekenen dat we keuzes moeten maken en prioriteiten moeten stellen. Als we blijven doen wat en hoe we deden, dan komen we er niet. Het allerbelangrijkste van deze “operatie” is dat we onze structurele uitgaven kunnen temperen en beheersen. Dan hebben we het over de activiteiten en processen die we nu al uitvoeren en al geruime tijd op vrijwel dezelfde manier doen. Wat we moeten doen (onze wettelijke taken), moet door kunnen blijven gaan. Maar ook dan is er keuzeruimte in hoe we dat doen, welke instrumenten we daar op inzetten en in welke mate en welke kwaliteit we nastreven. Prioriteiten stellen gaat bijvoorbeeld over de vraag of we bepaalde autonome taken wel moeten blijven uitvoeren, dan wel (nieuwe) projecten moeten oppakken.

De komende jaren blijven drie grote landelijke ontwikkelingen onze agenda bepalen:

- De eerste tranche van Powerport is in 2026 ontvangen en de tweede tranche is toegezegd. De voorbereidingen voor de eerste projecten zijn gestart. In paragraaf J hebben we een uitgebreide toelichting opgenomen over de stappen die we met Powerport (o.a. de uitwerking van de Amervisie) zetten;
- Op de huidige opvanglocatie voor asielzoekers vangen we niet meer mensen op;
- A27/ Hooipolder is in uitvoering, maar blijft onze aandacht vragen.

We bereiden keuzes voor in enkele langlopende dossiers. Deze zullen in 2027 ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. De mogelijke financiële impact hiervan zal per voorstel in beeld worden gebracht. Het College is sinds 17 september op volle sterkte. Het werkprogramma bij het Coalitieakkoord is nog in ontwikkeling. Mogelijk volgt er later nog een bijbehorende wijziging op de begroting om verdere keuzes te maken voor de toekomst van de gemeente. We zijn ons echter ook bewust dat we niet de tijd en ruimte hebben om aan alle ambities en verplichtingen direct in 2027 te voldoen. Wel zetten we een aantal initiatieven in gang:

- De Kromme Akker ontwikkelen we tot een huis van de wijk en onderdeel van de buurthuisfunctie, conform het coalitieakkoord. In 2027 starten we met de ontwikkeling; de opening is voorzien in 2028;
- In de openbare ruimte starten we met de implementatie van het DIOR. Dat betekent dat we vanaf dit jaar de openbare ruimte op de kwaliteitsniveaus gaan brengen zoals verwoord in het DIOR;
- We maken een start met de aanpak van het cultuurhistorisch en recreatief beleefbaar maken van het Halve Zolen pad;
- In 2027 gaat het Stevig Lokaal Team van start;
- We stellen een visie op dienstverlening op.

Naast alle bovenstaande zaken, die veel van ons vragen, blijft er naar de toekomst onzekerheid over de ontwikkeling van de rijksmiddelen. Enerzijds is er de herverdeling van het gemeentefonds die nog boven de markt hangt, waarbij de mogelijke impact nog niet geduid kan worden. Parallel vinden de analyses plaats in de jeugdhulp (Van Ark). Dit leidt naar verwachting tot extra middelen voor de gemeente. Ook is onduidelijk wat de aangekondigde bezuinigingen in de Wmo (eigen bijdrage en huishoudelijke hulp) gaan betekenen. We blijven deze discussies nauwgezet volgen, zodat we geen zwaardere maatregelen hoeven treffen dan strikt noodzakelijk.

Deze begroting heeft ons veel geleerd en bevestigd. Onze organisatie staat onder druk. Daarom investeren we gericht in uitvoeringskracht en een betere manier van werken. We bepalen eerst wat nodig en prioritair is en vervolgens wat we zelf doen, samen doen of laten doen. We vereenvoudigen werkprocessen en zetten digitalisering en automatisering gericht in waar die kwaliteit verhogen, kwetsbaarheid verminderen of capaciteit vrijspelen. Waar daarna structureel extra capaciteit nodig blijft, onderbouwen we die keuze. De aanpak “Grenzen Verleggen” ondersteunt deze ontwikkeling.

Kortom, de voor ons liggende periode vraagt om scherpe dialoog en de bereidheid om keuzes te maken. Onze blik gaat dan ook al uit naar de Kadernota 2028. De financiële koers voor de komende jaren zijn we op dit moment aan het uitwerken. Elementen die hierin in ieder geval aan de orde komen, zijn:

- We brengen orde in onze financiële en personele data;
- We zetten maximaal in op externe financieringsvormen (en verbinden deze waar mogelijk met lopende initiatieven);
- We borgen de kwaliteit beter en verminderen de kwetsbaarheid door kansen te pakken in regionale samenwerking;
- We gaan meer realistisch plannen en begroten;
- We maken eerst af waar we mee bezig waren, voordat we aan iets nieuws beginnen.

We vertrouwen erop, dat we in nauwe bestuurlijk-ambtelijke samenwerking het verschil kunnen maken en daarmee onze gemeente leefbaar houden.

Verloop Begrotingsaldo 2027-2030

De meerjarenbegroting 2027 - 2030 is tegelijkertijd met de Najaarsnota 2026 opgesteld. De Najaarsnota 2026 bevat de mutaties van de Tussenrapportage 2026-2 (Turap 2026-2) waaronder de meicirculaire 2026. De structurele doorwerking van de mutaties in de Turap 2026-2 zijn opgenomen in de begroting 2027-2030.

In de begroting 2027 – 2030 zijn de gebruikelijke ontwikkelingen op het terrein van personeel, ontwikkeling kapitaallasten, mutaties in gemeentelijke belastingen en heffingen, autonome ontwikkelingen in het sociaal domein en overige administratieve en autonome mutaties opgenomen. Al deze financiële mutaties worden gerekend tot bestaand beleid (autonome en/ of wettelijke ontwikkelingen). Tot slot vindt de vertaling van het gewijzigde of nieuwe beleid plaats die is gebaseerd op de kadernota en de nadien ontstane inzichten.

In de onderstaande tabel wordt op hoofdlijnen het financieel perspectief geschetst. Meer gedetailleerde informatie over de mutaties treft u in de programma’s of paragrafen aan.

(bedragen x € 1.000)	2027	V/N	2028	V/N	2029	V/N	2030	V/N
Begroting 2027 - 2030 na Turap 2026-1	**936**	**N**	**2.659**	**N**	**4.108**	**N**	**4.108**	**N**
Autonome ontwikkelingen en overige mutaties								
Personele ontwikkelingen 2026-2030 inclusief doorwerking CAO	1.221	N	1.221	N	1.221	N	1.221	N
Kapitaallasten gerealiseerde investeringen	260	V	151	N	357	N	370	N
Kapitaallasten investeringsplan 2027-2030	178	V	242	V	146	V	347	N

Algemene uitkering 2026-2030; meicirculaire	2.747	V	2.755	V	2.738	V	3.064	V
Gemeentelijke belastingen	1.277	V	987	V	1.014	V	1.087	V
Openbaar groen	739	N	770	N	735	N	735	N
Ontwikkelingen Jeugdzorg	26	V	536	N	540	N	540	N
Ontwikkelingen WMO	151	N	501	N	501	N	501	N
Ontwikkelingen Participatie	139	N	188	N	263	N	293	N
PW inkomen	162	N	162	N	162	N	162	N
Verbonden partijen	395	N	349	N	367	N	372	N
Overige mutaties	735	N	535	N	1.585	N	1.593	N
Totaal autonome ontwikkelingen en overige mutaties	**946**	**V**	**429**	**N**	**1.833**	**N**	**1.983**	**N**
Nieuw beleid								
Organisatie-bedrijfsvoering								
Formatiebehoefte	470	N	675	N	675	N	675	N
Overhead; advieskosten juridisch (kennisbank)	50	N	-		-		-	
Versterking informatiebeveiliging en privacy	50	N	50	N	50	N	50	N
Toeristenbelasting arbeidsmigranten	15	V	15	V	15	V	15	V
Fysiek domein								
Welstandsnota	25	N	-		-		-	
Toekomstvisie begraafplaatsen	60	N	-		-		-	
Brede economische visie	40	N	-		-		-	
Klimaatadaptieprogramma	10	N	10	N	-		-	
Projectenbudget halvezolenlijntje	30	N	30	N	30	N	-	
Sociaal domein								
Huis van de Wijk Kromme Akker	100	N	143	N	85	N	85	N
Totaal Nieuw beleid	**820**	**N**	**893**	**N**	**825**	**N**	**795**	**N**
Geraamd saldo begroting 2027-2030	**810**	**N**	**3.981**	**N**	**6.766**	**N**	**6.886**	**N**
Inzet Vrije Algemene Reserve als structurele dekking (10% regeling)	**1.375**	**V**						
Saldo meerjarenbegroting 2027-2030	**565**	**V**	**3.981**	**N**	**6.766**	**N**	**6.886**	**N**

De begroting laat voor 2027 een tekort zien van € 810.000. Ook in de jaren daarna zijn er tekorten. Voor de beoordeling van de begroting is vooral van belang of de jaarlijks terugkerende inkomsten voldoende zijn om de jaarlijks terugkerende uitgaven te betalen. Eenmalige meevallers helpen daarbij slechts tijdelijk.
In deze begroting zijn de eenmalige inkomsten circa € 559.000 hoger dan de eenmalige uitgaven. Daardoor verbetert het totale saldo. Na inzet van de Vrije Algemene Reserve ontstaat een begrotingsoverschot van € 565.000.
Het structurele saldo komt daarmee uit op vrijwel nul. Dat betekent dat de terugkerende inkomsten en uitgaven nagenoeg met elkaar in balans zijn en de begroting daarmee structureel sluitend is.

Op verzoek van de toezichthouder is voor de presentatie van het structurele begrotingssaldo aangesloten bij de tabel die de toezichthouder daarvoor heeft ontwikkeld. De uitwerking is onderstaand opgenomen.

Berekening Structureel begrotingssaldo (bedragen x € 1.000)	**2027**	**V/N**	**2028**	**V/N**	**2029**	**V/N**	**2030**	**V/N**
Lasten exclusief mutaties reserves	94.163	N	93.756	N	86.162	N	86.630	N
Baten exclusief mutaties reserves	91.594	V	88.618	V	79.130	V	79.193	V
Saldo van baten en lasten	**2.569**	**N**	**5.138**	**N**	**7.032**	**N**	**7.437**	**N**
Toevoegingen reserves	657	N	742	N	815	N	900	N
Onttrekkingen reserves	2.416	V	1.899	V	1.081	V	1.451	V
Saldo reserves baten en lasten	**1.759**	**V**	**1.157**	**V**	**266**	**V**	**551**	**V**
Saldo meerjarenbegroting 2027-2030	**810**	**N**	**3.981**	**N**	**6.766**	**N**	**6.886**	**N**
Saldo Incidentele lasten excl. incidentele toevoegingen reserves	12.554	V	10.865	V	2.940	V	2.611	V

Incidentele baten excl. incidentele onttrekkingen reserves	11.782	N	10.984	N	2.834	N	2.602	N
Incidentele lasten toevoegingen reserves	657	V	742	V	815	V	900	V
Incidentele baten onttrekkingen reserves	1.988	N	1.438	N	477	N	375	N
Saldo incidentele baten en Lasten	**559**	**N**	**815**	**N**	**444**	**V**	**534**	**V**
Structureel saldo meerjarenbegroting 2027-2030	**1.369**	**N**	**4.796**	**N**	**6.322**	**N**	**6.352**	**N**
Inzet VAR 10% ten behoeve van structureel saldo	1.375	V						
Structureel Saldo begroting na inzet 10% VAR	**6**	**V**	**4.796**	**N**	**6.322**	**N**	**6.352**	**N**

Wij stellen voor om de meerjarenbegroting vast te stellen met een positief saldo voor 2027 van € 6.000 en de saldo's voor 2028 tot en met 2030 vooralsnog voor kennisgeving aan te nemen.

Indien de gemeenteraad bij de behandeling van deze meerjarenbegroting per amendement besluit om een uitgave te doen die niet in de primitieve begroting is opgenomen dient de gemeenteraad, zoals afgesproken, ook aan te geven hoe in de dekking van die uitgave wordt voorzien.

Tot slot
Het blijft een uitdaging om de begroting voor de jaren vanaf 2028 rond te krijgen. Niettemin blijven we optimistisch en vastberaden. We zijn ervan overtuigd dat we, door samen keuzes te maken en onze krachten te bundelen, door deze barre financiële tijden kunnen komen en een solide basis kunnen leggen voor een toekomstbestendige en veerkrachtige gemeente.

Algemene uitkering

De financiële positie van gemeenten blijft de komende jaren in belangrijke mate afhankelijk van landelijke besluitvorming. Hoewel het kabinet het zogenoemde ravijnjaar heeft verzacht door extra middelen beschikbaar te stellen, is de financiële problematiek daarmee niet opgelost maar grotendeels doorgeschoven naar latere jaren. Hierdoor ontstaat op korte termijn meer financiële stabiliteit, terwijl de onzekerheid over de structurele ontwikkeling van de gemeentelijke inkomsten blijft bestaan.

Ook de discussie over het verdeelmodel van het gemeentefonds is nog niet afgerond. De verdere herziening van het model is uitgesteld en het huidige ingroeipad is tijdelijk bevroren. Dit biedt gemeenten voor de komende jaren meer duidelijkheid, maar laat tegelijkertijd de vraag open hoe de beschikbare middelen vanaf 2029 definitief zullen worden verdeeld.
Binnen het sociaal domein blijft vooral de jeugdzorg een belangrijk financieel aandachtspunt. De financiële druk op gemeenten is de afgelopen jaren verder toegenomen, terwijl de Hervormingsagenda Jeugd nog in uitvoering is. De komende jaren moet blijken in hoeverre de voorgenomen maatregelen daadwerkelijk leiden tot een betere beheersing van de kosten en een duurzame financiering van de jeugdzorg.
Daarnaast vinden op diverse beleidsterreinen wijzigingen plaats die gevolgen kunnen hebben voor de omvang en verdeling van de middelen uit het gemeentefonds. Voorbeelden hiervan zijn de nieuwe verdeelsystematiek voor beschut werk, wijzigingen binnen de Wmo en de overheveling van middelen voor klimaat- en energiebeleid naar het gemeentefonds.
De ontwikkelingen laten zien dat gemeenten ook de komende jaren worden geconfronteerd met aanzienlijke financiële onzekerheden. De combinatie van een uitgesteld ravijnjaar, een nog niet afgeronde herziening van het verdeelmodel en aanhoudende druk binnen het sociaal domein maakt dat de structurele houdbaarheid van de gemeentelijke financiën onder druk blijft staan. Het behoud van een gezonde financiële positie vraagt daarom om een realistisch begrotingsbeleid, waarbij ambities en maatschappelijke opgaven voortdurend worden afgewogen tegen de structureel beschikbare middelen. Daarmee blijft financiële wendbaarheid een belangrijke randvoorwaarde voor het realiseren van gemeentelijke doelen.

Leeswijzer

Evenals vorig jaar zijn de programma's opgesteld rondom het adagium "kort maar krachtig". Elk programma heeft dezelfde opbouw aan de hand van drie vragen:

1. Wat willen we bereiken?: U leest hier de ambitie bij het programma, gevolgd door de strategische doelen, indicatoren en de maatschappelijke effecten.
2. Wat gaan we daar voor doen?: In dit onderdeel presenteren we de resultaten die voor 2027 voornemens zijn te realiseren. Deze resultaten zult u in 2027 ook terugzien in de tussenrapportages.
3. Wat mag het kosten?: We maken hier de financiële kant van het programma inzichtelijk. De tabel laat per taakveld de budgetten zien. zowel lasten als baten.

Bedragen in de begroting zijn in principe weergegeven in bedragen x € 1.000. Dit zorgt mogelijk voor afrondingsverschillen.